

Transcripció #3 Patiment – Retrats Intermitents

Música [00:00:00] [Sona 'files de joie', de Stromae]

Careta [00:00:09] Retrats intermitents, un podcast al voltant de la representació LGBTIQA+ als mitjans audiovisuals.

Música [00:00:27] [Sona 'files de joie', de Stromae].

Víctor [00:00:28] Hola a totes i benvingudis a Retrats intermitents, un podcast al voltant de la representació LGTBIQA+ als mitjans audiovisuals. Avui us parlo jo, sóc el Víctor Ramírez, sóc historiador de l'art, comissari, ballarí frustrat i mediador amb línies de recerca i de treball vinculades a expressions dissidents de gènere i de sexualitat. Avui ens centrem en les representacions i les conseqüències de certes representacions del patiment queer. A veure, malauradament encara és una qüestió obligada parlar de patiment quan pensem en aquest cicle de podcast vinculats a vivències queer, i òbviament és una realitat delicada i un territori, jo diria, ple de llums i ombres. Ombres perquè realment sabem que les persones, sexe o gènere dissidents o realment a veure qualsevol subjecte que s'escapa de la norma cisheteropatriarcal pateix d'una major exposició a la violència, el que implica que durant les nostres vides, ja ho sabem, patirem i patim emocional o físicament, per nosaltres i òbviament, per les nostres amigues. I podríem dir que així és com hem estat representades històricament a la ficció audiovisual Assetjades, agredides, mortes, assassinades, malaltes, convalescents. Hem aparegut tota la santa estona plorant, cridant, desolades. I això, òbviament, ha estat un problema quan la violència s'ha tractat en complicitat o morbositat o quan ha aparegut de manera gratuïta o presentada bàsicament com el nostre únic destí. Així, a la ficció, fenòmens com el 'Bury Your Gays', enterra els teus gays, o el 'Dead Lesbian Syndrome', el síndrome de lesbiana morta, dels que ara parlarem, descriuen a la perfecció aquestes dinàmiques a l'audiovisual queer. Documentals recents com 'Disclosure' o assajos com el de Valeria Vegas també han insistit en el menyspreu o la violència que pateixen personatges trans en l'audiovisual. Afortunadament, si parlem d'ombres és perquè hi ha llum i les llums es poden començar a sentir, a sentir la seva calor. Els darrers anys o dècades, quan l'audiovisual per fi està incorporant tot un conjunt de canvis que han afectat també a la representació del patiment queer. Doncs, per exemple, s'ha incorporat la violència ja com un testimoni crític, i no morbós, de les violències patriarcals? Quan trobem múltiples ficcions respectuoses, Celine Sciamma, 'We are who we are', etcètera, respectuoses, com 'Euphoria' o la sèrie 'Prisma', respectuoses amb les vivències LGTBIQA+. On podem empatitzar malestars que podem viure. Evidentment, no una ruptura amorosa per relacions familiars, el pas de l'adolescència a la vida adulta. Bé, en fi, representacions de vincles queers que permeten rastrejar relacions queers dignes i rellevants. Gràcies! Per fi també han aparegut nous productes audiovisuals més alegres, directament o amables. Penso en 'Hearstopper', 'Crush', 'Single all the way', amb narratives ja més cuquis, d'alegria, futur i esperança. També si ens acostem a la realitat trans, a sèries com 'La Veneno' o La propera 'Vestidas de azul', també ofereixen per fi un horitzó optimista per a les vivències i les identitats trans. Llavors, representar o no representar, mostrar o no personatges que pateixen. Com fer-ho? Valorar el dolor o rebutjar-lo, retratar o no el dol? Aquests són els dubtes que guien aquest episodi de Retrats Intermitents. I per preparar-ho comencem amb una cançó i de seguida presentem aquesta taula increïble.

Música [00:04:31] [Sona 'Fourteen', de Tami T]

Víctor [00:04:53] Bé, doncs escoltàvem 'Fourteen' de Tami T. Ho dic bé?

AL-V [00:04:56] Ho has dit bé.

Víctor [00:04:57] Tami T. Aquesta cançó, com podem intuir, l'ha escollit AL-V. És artista, comunicador i responsable de FUTUROA i del Sarao Drag barceloní, que segur que coneixeu. Com a cantant també, després en parlarem, ha publicat una EP titulat 'Non quero morer'. AL-V: primer de tot, gràcies, com estàs? I perquè 'Fourteen' per arrencar aquest podcast?

AL-V [00:05:19] Estic bé. Molt contenti. He de dir que esto d'estar al otro lado avui és un poco raro. I 'Fourteen'? Primer perquè Tami T i és una genia que tothom hauria d'admirar, cualquier persona del colectivo. Cada cançó que té és un himne queer i habla de una situación, una idea, un concepte diferent, però sempre és un himne. I aquesta en concret, bàsicament perquè la lletra està dient: tens 14 anys, tens totes les inseguretats com a persona dissident. Luego tengo veinticinco, sí, ara soy la más segura, però aún así tinc pors i hi han moments íntims o no íntims. Jo ja ho traslado a sí, soy la más segura, me pongo un vestido, salgo con mis uñas, pero cuando hay alguien en la calle que siento que em pot violentar, tornen un altre cop tots aquests fantasmes. Sí, han canviat coses, però no tanto, i sigue habiendo allí una mochila que arrastramos.

Víctor [00:06:29] Però l'exposició a la violència està allà. Precisament aquest aquest tema, aquest podcast. Fantàstic. Doncs juntament amb AL-V, saludem a Helena Parellada. Helena és graduada en Publicitat i Relacions Públiques, i actualment cursa el Màster d'Estudis Internacionals sobre Mitjans, Poder i Diversitat aquí a la Universitat Pompeu Fabra. Helena, moltes gràcies per ser-hi avui. Com estàs?

Helena [00:06:50] Moltes gràcies per convidar me. Em fa molta il·lusió perquè tot just sóc un pollet que acaba de sortir de la carrera, o sigui que em fa molta il·lusió poder participar en aquest podcast.

Víctor [00:06:57] Fantàstic. Així tindràs fresques moltes coses de les que parlarem. Molt bé! I avui tanca la taula Rafa Ventura. Rafa Ventura és doctor en Comunicació Audiovisual, especialista en representació LGTBIQ+. La seva tesi 'LGTBI y Queer Media Studies' va ser guardonada pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Suposo que deu estar disponible. Ara ens expliques per trobar-la i llegir-la. Rafa, moltes gràcies per acceptar la invitació per saber nosaltres com estàs.

Rafael [00:07:24] Hola! Hola Víctor, moltes gràcies a vosaltris per convidar me a formar part d'aquest podcast i volia aprofitar també per agrair a la gent que està darrere de la ideació i la producció d'aquesta sèrie de podcast per fer-los realitat, no? Gràcies.

Víctor [00:07:44] Molt bé, doncs, abans de començar ja amb el diàleg amb preguntes més transversals... Rafa, com que has estudiat els fenòmens de mort queer a les sèries de ficció, et demanaria perquè és un terme que jo crec que apareixerà, que ens puguis ubicar. Aquesta idea que ha aparegut ja a la introducció del 'Bury Your Gays' i el 'Dead Lesbian Syndrome'.

Rafael [00:08:03] 'Bury Your Gays' i 'Dead Lesbian Syndrome', básicamente son estos dos conceptos. Estos dos conceptos, estas dos ideas son algo que llamamos 'tropos'. ¿Qué son los 'tropos'? Son narrativas recurrentes que aparecen en los productos audiovisuales. Existen diferentes tropos que afectan a los personajes LGBT de diferentes

maneras. Por poner un ejemplo, un tropo podría ser la narrativa recurrente de cuando aparece un gay, la salida del armario, esto sería un tropo recurrente. O cuando aparece una mujer trans que sea prostituta. Esto es una forma recurrente que el audiovisual utiliza para representar a los personajes LGBT. Entonces, ¿en qué consisten estos dos tropos concretos, el 'Bury your gays' y el 'Dead Lesbian Syndrome'? Son tropos que, en concreto, están hablando de narrativas recurrentes que se usan y que hay un uso y un abuso, sobretodo de este tipo de narrativas en las cuales los personajes LGBT mueren sin causa justificada o tienen algún tipo de final trágico. Podríamos decir en cierto modo que este tipo de tropos se originan o son consecuencia de algo que se llamó el Código Hays, que fue un código de producción cinematográfico en Estados Unidos, entre los años 30 i 70 aproximadamente, que se basaba este código en lo que lo que se consideraba moralmente aceptable en la sociedad de aquella época. Entonces, el origen, la idea d'este código, en cierto modo, era proteger a la audiencia de los valores morales y establecía lo que se podía mostrar y lo que no se podía mostrar en pantalla. Entre otras cosas y dados los valores morales de aquella época, los personajes homosexuales no estaban permitidos en pantalla. A menos que fuera para mostrarlos de una manera negativa, como sujetos malvados o como las consecuencias negativas que tenía el hecho de ser homosexual. Entonces, de cierto modo, esta idea del 'Bury Your Gays', que significa 'Entierra tus muertos', y el 'Dead Lesbian Syndrome', que significa el 'Síndrome de la lesbiana muerta', muestra como los efectos de este código Hays sigue teniendo consecuencias en las producciones audiovisuales de hoy en día.

Víctor [00:10:23] Segur que la gent que ens està escoltant ja està identificant moltes ficcions on ha aparegut aquesta idea. Molt bé, doncs aclarits aquests termes, anem per feina. Com sempre, comencem el podcast amb una escena. En aquest cas escoltem el discurs de Pray Tell de la sèrie 'Pose', a HBO, durant el funeral de la seva amiga morta Candy.

Escena [00:10:51] No he salido aquí delante para mentiros. La Señorita Candy era per a mi como un grano en mi negro culo. Sabéis a lo que me refiero. No estábamos siempre de acuerdo, pero era mi hermana. Como todos vosotros, sois mis hermanas y mis hermanos, y mis hijos, mis primos. Las familias no siempre se llevan bien. No importa. Estaba sentado en esta misma sala hace quizás un par de meses en otro funeral. Despidiéndome de otro buen amigo y la señorita Candy dijo que en los funerales sólo se pierde el tiempo. Decía eso porque solo participan los vivos. Los difuntos solo están colocados ahí para ser vistos, sin poder ver quién ha venido a despedirse, sin poder escuchar quien llora, sin poder responder. Sin pronunciar su última verdad. Todos tenemos demasiadas, muchas cosas que decirle. ¿Qué quedará si n expresar? No tendremos la oportunidad de decirle lo que significa para nosotros. Darle las gracias por lo que nos dio, y de entregarle el mayor y más brillante puto trofeo por su contribución a nuestra comunidad!

Escena [00:12:56] [Aplaudiments]

Escena [00:13:05] Pero los asuntos sin terminar son la carga de los vivos. Estamos condenados a continuar, a vivir esta tragedia para que podamos luchar con todas nuestras fuerzas por proteger a nuestras hermanas de manos de hombres débiles, de hombres que temen afrontar sus deseos. Hoy guardamos luto, pero mañana nos mantendremos unidos sin perder nunca de vista quienes somos realmente. Guardemos un minuto de silencio por nuestra querida hermana que se ha ido demasiado pronto. La Señorita Candy Ferocidad.

Víctor [00:14:08] Bé, quin fart de plorar amb aquesta escena, ho recordo perfectament al sofà i crec que ens és molt útil per atacar molts temes que anirem obrin. Hi ha molts melons amb aquesta escena. Potser podem començar de manera més general, recuperant, ja que hem parlat d'aquestes sobrerrepresentació del patiment queer. Com hem viscut? Com heu viscut vosaltres aquestes morts queers en pantalla? Així que us volia preguntar ja més estrictament per una mort queer o una escena de patiment queer en pantalla, que recordeu que us hagi afectat especialment o que us hagi acompanyat especialment? No té per què ser una experiència pura. Pot ser també des de la potència o des d'una qüestió política. Què em dieu?

AL-V [00:14:51] Jo he de dir que la meua és bastant similar a aquesta que acabem de veure. Seria la mort del personatge Angel Dumott del musical de 'Rent'. Però la pel·lícula, que naturalment és el primer que jo vaig veure i si em marca és precisament per aquesta mena de cel·lebració de com era la persona i com es fa des del respecte i des de l'humor. I hi ho fa més bonic, no? Naturalment, un fart de plorar. Y encima, con momento musical incluido. Gospel, o sigui, tots els components perquè acabis plorant, però diria que és la primera que recordo, si més no com a positiva. Com que te da miedo però és bonic.

Víctor [00:15:36] A quina edat és això? Quan ho vas veure.

AL-V [00:15:37] Això seria bastant tard. Estem parlant dels 17 o 18 anys.

Víctor [00:15:42] En aquell moment no ho identifiques com un moment d'empatia.

AL-V [00:15:45] No. Clar, és que aquí ja és l'altre spoiler. Quantes representacions ja no de morts o patiment, sinó bàsicament del col·lectiu teníem? Quins referents hi havien? Poquíssims.

Víctor [00:15:56] Sí, sí.

AL-V [00:15:56] L'altre seria Fer de 'Física o química', però no lo viví tanto.

Víctor [00:16:01] I l'Helena i el Rafa?

Helena [00:16:03] Bé, jo, el que vaig viure jo... Jo sóc més jove, sóc dels 2000, i el Fer sí que va ser la primera representació d'un personatge gai a la televisió pública que ja patia durant tota la sèrie. Ho dic perquè fa ràbia, hi ha molta discriminació. No és just al final quan hi ha el David, la seva parella intermitent, que ara sí, ara no. I finalment és com volem estar junts i després el maten i va ser molt traumàtic. Va ser la primera vegada. Ostres, per què l'han de matar i no molt a un altre que ha sigut molt més mala persona durant la sèrie? A mi el Fer em va marcar moltíssim.

Rafael [00:16:40] En mi caso también quería recuperar un ejemplo que tiene ya bastantes años. Es la película 'Brokeback Mountain', que puede sonar muy típico, muy cliché, muy mainstream. Pero es una película que yo, como audiencia, como persona que mira la película, tenía muchos menos años de los que tengo ahora, era más joven. Y también es importante en qué punto de la vida te toca. Sobre todo como afecta a las personas jóvenes esta representación. Y recupero 'Brokeback Mountain' por este personaje, esta relación entre dos hombres, que al final uno de los mueres. Que al final está este cliché de 'muerte del hombre gay'. Pero por varios motivos. Primero por la muerte sí. Hemos visto el ejemplo de 'Pose', que hay un reconocimiento detrás, hay un entierro, hay un proceso... En 'Brokeback Mountain' esto no existe. Se produce la muerte y ni siquiera se le permite

llevar las cenizas a la montaña, que es lo que él quería. En segundo lugar, por el hecho de que no sólo es la Muerte, es todo el proceso y película. Lo que no se permite, esta vida no vivida, este amor no permitido, esta forma de vida no permitida y no vivida. Entonces, esto creo que marca, sobretudo a las audiencias jóvenes.

Víctor [00:18:01] I tant! És a dir, quan tinc un mal dia i vull plorar, vaig a Youtube i busco l'escena final de 'Brokeback Mountain' i em quedo ben tranquil. Bé, recollint el que heu dit i tornant a l'escena de 'Pose', per obrir nous camins, podem començar a plantejar també de quina manera la representació del patiment queer ha estat vinculada de forma quasi obligada a la crisi de la sida, quan parlava d'altres enterraments ja sabem pel què és... No pot ser d'una altra manera, són dues dècades (vuitantes, norantes) d'una violència LGTBfòbica extrema. I el que és curiós és que ara hi ha hagut aquest boom de les sèries rescatant la memòria d'aquestes dècades, i aquesta violència, LGTBfòbica als vuitanta, noranta... 'Pose', la peli '120 pulsacions per minut' de Robin Campillo, la sèrie 'It's a Sin', també apareix a molts capítols de 'RuPaul's Drag Race'... Davant d'aquest boom, com que també sou de diferents generacions, us volia preguntar com esteu respirant vosaltres aquesta aparició tan massiva d'aquests productes? Quin valor creieu que poden tenir aquests exercicis de ficció de patiment queer a les dècades dels vuitanta i noranta? Algunes ni havíeu nascut, no, per exemple?

AL-V [00:19:20] Jo he de dir que celebro molt l'homenatge i sempre voldrem que hi hagi homenatges. Celebro, sobretot que aquests exemples, per exemple que posaves, vinguin des del col·lectiu directament, perquè el problema que tenim és que en l'excés de representació d'aquelles dècades i del patiment d'aquelles dècades i la crisi del VIH, etcètera, sempre s'ha explicat des de l'heterosexualitat o la cisheterosexualitat, i tornaríem a aquest càstig diví del que parlava en Rafa fa un moment: "eso os pasa por guarras". Llavors celebro molt que es recuperi des d'un altre prisma. Jo recordo que a mi 'It's a Sin' em va servir molt per veure un costat que no sabíem, que és l'acompanyament. És exemples de gent que deia "Sí, sé que hi ha aquest risc, però jo he de viure la meua vida". O també ho veuríem amb persones o concursants de 'Drag Race', com deies. Però he de dir que aniria una mica amb compte. No me quiero meter en terrenos pantanosos i no posaré l'exemple que anava a posar, però crec que hem de vigilar, perquè si no, si tot el que seguim recreant són aquests patiments del passat, ens carreguem una motxilla a sobre que fa que no avancem i que totes aquestes pors segueixin amb nosaltres. Que ens faci por anar a fer-nos a els checkeos de les ITS perquè seguim veient aquestes representacions i no les representacions de què passa si ara tu pilles qualsevol ITS? Això ens falta. Trobo que seguim vivint la nostra dissidència com una cosa fosca i amb la que s'ha de vigilar. I no sé si són els exemples que avui necessitem. De fet, jo, com deies, amb alguns productes audiovisuals que ja quasi nos están hablando del futuro, jo demanaria que a partir d'ara les representacions ja no siguin ni tan sols del present, siguin como queremos que se represente, que igual és idíl·lic... Doncs ¡dámelo! Perquè llavors almenys agafaré una confiança.

Rafael [00:21:40] Yo quería recuperar una idea que comentabas, la representación del VIH hoy. He anotado muchos productos audiovisuales que nos cuentan como fue en los ochenta, los noventa... Igual que tú pienso que son interesantes, porque sirven para cerrar un ciclo, para entender qué pasó, para verlo des de otra perspectiva... Son muy interesantes. Pero centrarnos únicamente en esto creo que no permite justamente lo que estabas diciendo: cómo es la situación actual. En algunas de las investigaciones que hemos estado haciendo se ve al preguntar al público joven. El público joven dicen que sí, consideran interesantes este tipo de narratives pero que no se sienten identificados. ¿Por qué no se sienten identificados? Porque son realidades que pasaron que no conectan con

la realidad que pueden estar viviendo hoy. ¿Qué pasa con el VIH hoy en día? Pues que afortunadamente no tiene la misma tasa de mortalidad que tenía anteriormente, existen avances médicos que permiten vivir con VIH y con calidad de vida. Esta nueva realidad no la vemos reflejada en los productos audiovisuales. Y esto hace que, al seguir usando estas narrativas del pasado, la gente joven, las audiencias jóvenes LGBTI no conecten.

Helena [00:23:04] Exactament. A mi sí que em va servir perquè als vuitanta i noranta jo no estava ni viva... A l'escola quan parlàvem del VIH sempre era així, sempre parlaven de les relacions heterosexuales.

Víctor [00:23:20] He de dir que això ho celebro, eh?

Helena [00:23:23] Bé, era una escola on només hi havien heterosexuales, no existíem la resta. A mi personalment, el que m'ha servit d'aquestes sèries, és veure una realitat que va existir i que no s'explica. O sigui, si tens parents o amics que sí que són queers, sí, però si no, no s'explica. A mi em van servir per veure la realitat que va viure molta gent i com se'ls va excloure, per ser dissidents i perquè no sou la norma. Però sí que és veritat que llavors nosaltres no ens sentim... no ressonem amb aquestes sèries. Clar, son als vuitanta, moltes coses han canviat. Jo crec que seria important tractar-ho des de l'actualitat, perquè hi ha molta gent que diu "ah, ara això ja no existeix", però segueix existint i cada cop hi ha més casos i sobretot en el col·lectiu, amb casos de malalties de transmissió sexual. I crec que també s'hauria de parlar. No aquesta part tan dolorosa i de que ho hem sobreviscut, que ho hem fet, però sí parlar amb l'actualitat i mostrar exemples actuals que hi ha gent que segueix impactada.

Víctor [00:24:35] Sí, hi ha pocs casos i estic pensant només en una pel·lícula, estava intentant buscar una ficció i només penso en una peli francesa que crec que es diu 'Théo & Hugo, Paris 5:59', que són dues hores d'un contacte de risc i tranquil·lament ho parlen, van a l'hospital, demanen la pastilla i tornen a casa seva a esmorzar tranquil·lament. I és la normalització que ens treu d'aquest estigma del que parlaves, AL-V. Però en volia buscar més i no me'n ve cap altra.

Helena [00:25:01] A mi em ve al cap 'Merlí: Sapere Aude', en aquesta sí que ho mostraven. No em va agradar massa com ho van tractar, però sí que mostraven aquesta altra part de l'enfermetat, que l'has d'afrontar com si tinguessis càncer, però no hi ha aquest destí de la mort assegurada. És aprendre a viure amb una cosa més a la teva vida i més controls i tot, però ja no és una sentència de mort com era abans.

Víctor [00:25:32] Ara m'he quedat una miqueta atascat. Perquè, és clar, per un costat, que guai, l'exercici de memòria i saber què va viure aquella generació anterior en unes dècades molt dures, però ahora és potser aquesta sobreabundància i patiment és com "yo no quiero hablar con estos amargados", de la gent que té entre 50 i 70 anys, "ya sabemos ded lo que nos van a hablar y nos van a estropera la fiesta". És trist que pugui passar això, no?

Rafael [00:25:56] Yo creo que esto tiene que ver con la mirada que hacemos hacia esta enfermedad, del VIH des de la negatividad, des de lo triste... O como se podría hacer esta lectura más actual, que básicamente es VIH medicado es indetectable e intransmisible. Este concepto de indetectable e intransmisible es algo que no encontramos hoy en día. De hecho, mucha gente no lo sabe, este concepto de indetectable e intransmisible.

Víctor [00:26:28] Vale, vaig a veure si podem treure alguna potència també a aquest territori del patiment, perquè seguint amb aquests melons que obre aquesta escena de 'Pose', és el que ens permet recordar com la violència contra el col·lectiu era exercida, com també indicaves abans Rafael, després de morir. Quan les famílies biològiques no convidaven les col·legues de la xarxa LGTBI als funerals, quan encara avui mor una persona trans i la família biològica li posa el dead name a la làpida, per exemple, i no convida tampoc a la seva família escollida. Això ha fet que, no sé si malauradament o no, ara ho valorem, hi ha un activisme avui molt vinculat a la mort i a la idea de patiment. Hi ha un diàleg històric entre militància i dol. Llavors, partint d'aquí, us volia preguntar si creieu que la ficció pot ser un terreny de reparació de processos de dol menyspreats històricament. Si els funerals poden ser també una potència política o esperançadora o fins i tot humorística, com apareix a la sèrie. Si pot ser útil per a l'enfortiment de la comunitat o si és una càrrega per als funerals en ficcions... O com enteneu simplement vosaltres, aquesta idea de dol queer, des de la potència o des de la càrrega, eh? Com ho veieu?

AL-V [00:27:45] A veure, la reparació hi és i qui hi ha de ser? Penso en precisament La Veneno, que d'alguna manera no va tenir un funeral digne fins que no el van representar en pantalla. I tens un moment preciós on l'acompanyen inclús gent que era la seves amigues. Penso en la Paca, que estaven enfadades en aquell moment o que no tenien tanta relació i que puguin fer aquest tancament real, encara que sigui ficcionat, doncs és una reparació necessària. Jo crec que inclús encara ens en falten. Seria molt interessant veure en una ficció això que explicaves. Si vas a matar el personaje, al menos que aprendamos algo. Si vas a matar a la persona trans, posa que la seva família posarà tal a la làpida i que aquí es generi un debat crític sobre sobre això. Però si pots, no la matis.

Rafael [00:28:46] Yo estoy muy a favor de esta idea, de que sirva para algo. Es decir, no que haya una muerte injustificada, simplemente para mostrar la violencia y la saña, si existe una muerte que se entienda por qué, que sirva para empatizar, para preocuparnos para esa persona. Que no sirva solo para las personas LGBTI que están viendo esa representación para entender los motivos, las causas, entender el por qué, prevenirlo... También para el público general, para que conecten con estas personas y entiendan el sufrimiento que hay detrás, las consencuancias... y que sirva que se preocupen por estos otros que son diferentes a ellos. Para este público cisheterosexual que va representado una muerte de una persona LGBTI y que no se quede "ah, una muerte, ya está". Que lo entienda como una injusticia, una discriminación, como un sufrimiento de un colectivo, es decir, para que sirva para algo más que una muerte.

Helena [00:29:54] Sí, i també crec que a vegades, o sigui, potser podrien introduir una mort, però com una mort des de la part humana. Les persones LGTB morim pel simple fet de ser humanes. Que no et matin pel simple fet de queer, això també és important, a vegades sembla que només et maten des del condicionant aquest. Poden tenir qualsevol altre tipus de malaltia. Com no realment prohibir poden tenir qualsevol altre tipus de malaltia més.

AL-V [00:30:17] Malaltia, accident...

Helena [00:30:18] Exacte. La vida, vull dir, som humans per sobre de tot, diguem aquest utòpic, però és que és la realitat. I a més, jo crec que aquest discurs podria arribar. Per exemple, la meva generació quan ho diem als nostres pares no és "fora". En general tot el meu entorn que hem sortit de l'armari entre cometes, els nostres pares ens han acceptat, ens estimem i viu la teva vida. Llavors ja es podria començar a parlar d'això, de que els

pares t'accepten tal com ets. I per tant, en el cas de la mort, podrien fer una celebració conjunta de la mort. També per a mi el dol va més enllà només de la mort física. També aquesta fòbia que tenim nosaltres interioritzada, al fet d'acceptar-nos al fet de sortir i dir "sóc bisexual, sóc queer o la identitat amb que t'identifiquis". Doncs també l'acceptació de l'altra, la por de dir-li a la teva amiga "ai, sóc bisexual" i que et diguin "ah, a la dutxa". Que això encara segueix passant, que sembla que no, que aquestes tonteries segueixen passant. Potser no és utòpic, no és futur, mostrar com éssers humans, que tothom té les seves necessitats.

Víctor [00:31:40] Exacte. Doncs farem una pausa, si us sembla, perquè el tema és intens i estirarem una mica el fil. Mentrestant escoltarem 'Home' de nou del repartiment de 'Pose'.

Música [00:31:49] [Sona 'Home', de 'Pose'].

Víctor [00:32:21] Molt bé. Helena, aquesta cançó l'has escollida tu. Hem de dir que la vas escollir sense saber que l'escena que posaríem seria la de Pose. Per què has escollit aquesta escena?

Helena [00:32:34] 'Pose' va ser una sèrie que em va marcar molt perquè clar, vull dir en el meu entorn, la gent queer existeix, però mostrar trans racialitzades als vuitanta a Nova York, amb tota la crisi... Va ser una sèrie que va ser una obertura d'ulls i d'entendre moltes coses, sobretot l'aspecte trans, i anar molt més enllà de "tens penis o vagina?". I aquesta cançó em crea sentiments contraposats. Per una part és d'aquesta acceptació d'una mateixa, de dir "mira, sóc així i ja està". Però a la vegada aquesta nostàlgia i tristesa perquè no t'accepta. La protagonista, la Blanca, ho canta just quan ha tingut el diagnòstic de que té VIH i ho està cantant allà a l'hospital, envoltada de persones que estan a punt de morir-se. És un moment de crit al món, de tinc una família escollida. La meva mare biològica m'ha repudiat encara més pel fet de ser trans i sobre aquesta malaltia. I és una mica aquest sentiment de segueix lluitant i troba gent que t'estimi realment, que accepti per qui ets.

Víctor [00:33:57] Aprofitant que estàs parlant, també dir que heu estudiat des de l'audiència aquestes representacions LGBTIQ+ en general. Com abans parlaves també de com podia servir la ficció com a un propi procés de dol. Us volia demanar si, si ho heu pensat o heu estudiat, com pot ser útil per a les persones i audiències LGTBIQ+, com pot contribuir una ficció, no té per què ser sobre un patiment, com pot contribuir a elaborar un procés personal de dol? Que no té perquè estar vinculat a la mort d'algú. És a dir, un dol d'una ruptura, una transició d'una edat a una altra, per exemple. Creieu que pot ser útil en aquest sentit? O penseu en algun cas que dieu "veig que la identificació per fer un procés de dol pot ser molt útil"?

Helena [00:34:43] Bé, jo personalment crec que sí. Vull dir, els referents són necessaris. Els referents no és igual a tothom a seguir aquesta norma, que sembla que quan mostrem un referent que tothom ha de ser igual i llavors si surts és que és una mala persona de la comunitat, això tampoc. Però igual que hi han moltes representacions de persones heterosexuales, de tipus de relacions, de ruptures... Hi ha mil històries. I ara és necessari que comencem a mostrar que hem existit sempre i mostrar-ho per tenir uns referents i dir "ostres, mira!" O sigui, m'hi sento identificada perquè a mi personalment, per exemple, em passa, sóc bisexual, quan estic amb un noi sé què fer, quines passes seguir. Però llavors quan estic amb una noia és com "què ha passat? Què haig de fer?". Jo crec que ha d'haver-hi referents, simplement comentar-ho amb gent. Això ajuda a no sentir-te tan sol i

a fer-te una idea. Jo crec que sí que és important mostrar la vida de les persones queer, i això significa totes, les bones, les dolentes i les intermitges.

Víctor [00:35:41] Fantàstic, què penseu vosaltres?

Rafael [00:35:44] Yo creo que esta idea de mostrar referentes, modelos, es muy necesaria y muy importante. Sobretudo las personas LGBTI no tenemos referentes en nuestras vidas diarias, no tenemos referentes en nuestras familias, nuestros entornos mediáticos... Entonces es muy importante estos referentes mediáticos, porque muchas veces parece que la vida la tengamos que ir construyendo ladrillo a ladrillo, con esfuerzo, y a veces ayuda mucho tener un referent que te diga “este ladrillo otras personas lo han puesto así”. Entonces tu ya sabes que ese ladrillo se puede poner ahí y tu no tienes que hacer todo el esfuerzo de entender cómo se pone ese ladrillo, la posición más adecuada, más beneficiosa... Entonces yo creo que la idea de tener referentes, sobretudo para un colectivo que no tiene referentes en la vida real es muy importante y necesario.

AL-V [00:36:35] Jo afegiria que ja no només per nosaltres com a col·lectiu, sinó que seria interessant que eso también lo consuma el público cishetero, que no somos el colectivo. Bàsicament perquè també necessiten aquests referents. Per sort, poc a poc, vas tenint els teus referents, les teves amigues que te cuentan tal i t'ho vas fent. Però ostres, cuando luego tienes que tratar i no te entienden, no entienden cual es tu proceso vital. Que com deies Helena fa un moment, sóc una persona igual que tu i no cal entendre tantes coses, però m'interessaria i és una cosa que també em preocupa: si tots aquests productes audiovisuals al final només els consumim nosaltres, en plataformes mainstream, qui els consumeix? Perquè el que m'interessa és, que pongan un personaje queer y que cuentan esta cosa que volem als serials de TV3. Tot i que ara em deien que hi ha un noi trans al serial de TV3, doncs fantàstic. I que a més està ben tractat. Doncs això és el que jo vull de debò. Perquè necessito que les tietes i els senyors que estan al migdia veient aquests continguts, també de cop i volta obrin la ment i vegin els referents i no vagin pel carrer pensant que som monstres.

Víctor [00:37:59] Fixeu-vos que—perdona, anaves a dir algo.

Rafael [00:38:00] No, solamente una cosa de esto que està comentando. Nosotros des de la acadèmia hablamos de esto y hablamos de dos metàfores, la metàfora del efecto espejo y del efecto ventana de los productos audiovisuales. El efecto espejo es cuando las personas LGBT se ven reflejadas y les sirve para construir sus identidades, etc., pero también la importancia del efecto ventana, es decir, abrir la ventana y ver otras personas que son diferentes a ti y ver sus vivencias, preocupacions y entenderlas, y empatizar con ellas y aceptarlas. Es muy importante estos productos audiovisuales que no vayan dirigidos únicamente a satisfacer este efecto espejo del colectivo, si no también el efecto ventana del público general, el público cishetero.

Víctor [00:38:41] I us preocupa, parlant d'això, que aquí ens estem també reclamant des de paraigües queer, que té unes implicacions polítiques i identitàries molt concretes... Que l'efecte mirall també s'hagi construït com un efecte mirall per esdevenir norma? És a dir, el concepte homonorma, que l'horitzó sigui un horitzó positiu, sempre i quan les vostres vivències s'assemblin a les de les vivències de la norma de l'heteronorma, heterosexual.

Rafael [00:39:07] Matrimoni, monogamia, tener hijos...

AL-V [00:39:10] S'assemblin o no. Però és el que deia justament l'Helena, que seas queer pero esto significa ser queer: llevar mullet? Las uñas pintades? Y tienes una relación poliamorosa. I si no? I si em vull casar? Que hi hagi la pluralitat. Ser queer no significa— precisament és el terme més paraigües que pot haver-hi quan parlem d'identitat.

Helena [00:39:38] Jo també ho dic, que sembla que estigui acceptat l'homosexual heterosexualitzat. Aquesta vida de la casa, els fills... Jo sóc una persona, per exemple, que de petita m'agafava una ansietat quan pensava "jo quan sigui gran no vull portar els fills a extraescolars". Les meves amigues riuen, m'agafava una ansietat... Fins que un dia vaig dir és que jo això no tinc per què fer-ho! Va ser sortir una mica d'aquesta caixeta. I una sèrie que em va ajudar, va ser 'Queer As Folk', la versió americana. La parella d'en Justin i en Brian que sortien d'aquesta norma, "jo faig el que vull", tenen una relació no tradicional. Per mi va ser un moment de "ah, puc tenir això". Després altres sèries com 'The L Word', i la parella monògama, el futur, el siempre jamás... No hauria de ser sempre així crec.

Víctor [00:40:39] Que l'efecte finestra de l'homonorma torna a enviar missatge, que l'única manera d'estalviar-nos la major exposició a la violència és adaptar-nos a la norma.

Rafael [00:40:52] Yo creo que justo aquí está lo perverso de esta homonorma. Para ser aceptado tienes que asimilarte, parecerte a los valores cishetero. El mensaje que nos manda es que no nos están aceptando por nuestra diferencia, nos están aceptando en la medida que nos parezcamos a ellos y no nos salgamos de sus valores y sus formas de vida.

Helena [00:41:19] Per exemple, una cosa que em va fer molta ràbia és que durant molts d'anys, com a la premsa, celebraven el "Love is Love". La gent pot estimar a qui sigui i com reflexant la teva identitat sexual va reflectida a la persona a la que estimes. I és no, acceptem que siguis queer si tens una parella i perquè tu pots estimar a qui vulguis i l'amor és superior a tot. És qui sóc. Per tant, jo crec que és un tema molt complexe i a mi em falten referents i també pel meu entorn perquè tothom vol seguir la mateixa norma. Jo crec que és important començar mostrar-ho per generacions més joves que vulguin sortir d'aquí, i per gent del col·lectiu que tothom es pugui sentir representat.

Víctor [00:42:11] Si bé quan encara hi ha tantes ficcions on efectivament els personatges dissidents són castigats i moren, ens tornen a responsabilitzar de la violència, no? És a dir, si has patit violència és perquè no t'has adaptat a la homonorma: "eres muy visible, te has expuesto demasiado, y denota mucho". Això t'ho podria estalviar i no patiries aquesta violència. Encara hi ha el fenomen del 'Dead lesbian syndrome' i del 'Bury your gays'. És molt habitual encara, no? Una darrera pregunta abans de sentir una cançoneta i fer la darrera secció, perquè ja que estem parlant de referents i poder compartir processos de relacions queer significatives. Tenim aquí a la taula un projecte que és l'EP d'AL-V, 'Non quero morir', que parla precisament de poder acompanyar-te a un procés de dol o de mort queer. Per si algú no ho coneix, ja sap què ha d'escoltar. Pots ubicar-nos d'on neix aquest projecte, com l'has pensat? En què consisteix?

AL-V [00:43:12] Bàsicament jo em vaig adonar que tota la meva creació musical girava entorn de la mort. El que seria la lectura aquesta de "estas hablando de la muerte queer", ve a posteriori i la fan els mitjans i no jo. Naturalment sí que hi ha coses. Però bé, la mort és una cosa que m'ha perseguit sempre. M'ha fet por, no l'he entès. Aquí ja podríem veure que igual a la que et vas fent gran té a veure amb que ets una persona i estàs més exposada a les violències o a les possibles morts per malalties... Tot el que estàvem

parlant ara. Però també parla del dol i en aquest cas és el dol de persones properes que no tenen per què ser queer. Però, però al final, quan fan aquestes relectures, també és interessant, jo adonar-me que hi han aquestes coses en el meu projecte, inclús jo les vaig fer. La cançó que obra l'EP es diu 'Los cuervos' i jo parlava literalment de cuervos. Jo estava a Austràlia i los cuervos eran muy grandes, muy grandes, i era simplement "no passa res, que no et fan res". El que passa és que van passar molts anys des de que vaig escriure la cançó i de cop és com "ostres, pero si parece que hable de nosotras cuando vamos por la calle vestidas de monstres de la noche, i a la gent els hi fem por". O després la hipocondria, com el que parlàvem ara de les ETS. Doncs jo sóc hipocondríaca, no per ser queer, porque me da miedo morirme y a la mínima... I això encara es fa més gran i penses "y si es porque tengo una ETS y...". Y coges una ansiedad que a sobre et fa dir "no vull anar-me a fer les proves"... Per això estaria molt bé que ens als productes audiovisuals i hagués exemples més suavécitos y ligeros d'això.

Víctor [00:45:19] Hipocondria queer?

AL-V [00:45:20] Sí. Hipocondria queer. Hipocondria?

Víctor [00:45:25] Ara m'has fet pensar que no es parla gaire, però col·legues que tenen VIH, indetectable i intransmissible, com han patit en la pandèmia pel desconeixement de com podria conviure amb un virus desconegut, i amb un parell de col·legues que ho he pogut parlar és impactant perquè aquest sentiment de nou d'exposició, d'incertesa, de hipocondria, era molt latent i molt evident, clar. Molt bé, doncs. Malauradament hem de tancar aquesta conversa perquè ens quedem sense temps i avancem cap a la secció final i anem a escoltar la cançó 'Die another day' de la Madonna.

Música [00:46:07] [Sona 'Die another day', de Madonna]

Víctor [00:46:30] Escoltàvem la penúltima cançó del programa d'avui. Rafa, aquesta és la teva, perquè 'Die another day' de la Madonna?

Rafael [00:46:41] Primero por Madonna, referente marica! Y segundo, por el titulo de la canción. Hoy estamos hablando de la muerte de las personas LGBTI y nos dice "muere otro día". Dice "voy a morir otro día, no es mi momento". Es decir, ¿por qué tengo que morir? Ese rechazo a ese destino fatal, decir hoy me voy a levantar y no quiero morir, quiero seguir adelante, rechazo estas narrativas, esta propuesta de vida que es trágica y fatal y no la quiero. Entonces un poco es esta idea.

Víctor [00:47:25] Que bé, gràcies Madonna tot i que les entrades valen molts diners. Moltes gràcies. Doncs qui ja ha sentit els altres podcasts que arribades a aquest punt del programa demanem a les integrants de taula una recomanació i una antirecomanació. No hi ha respostes ni correctes ni incorrectes. Si hem de posar en valor els vincles queer com a significatius, tota resposta de recomanació, antirecomanació és correcte. Així que, Helena, començarem amb tu. Quina és la teva recomanació i antirecomanació? I cinc cèntims de per què?

Helena [00:47:58] En tinc bastantes, però n'escolliré una o dues. De recomanació, crec que els personatges de l'Elektra i Blanca de 'Pose' són clau. Són dones súper fortes, de lluitar pel que volen. Per exemple, la Elektra hi ha un moment súper clar quan el seu Sugar Daddy li diu "no vull que t'operis perquè jo et vull com eres originalment". I ella diu, no, perquè jo sóc així, si no m'acceptes doncs adeu. Això li porta conseqüències de tornar a entrar al món de la prostitució. Però és aquesta acceptació de tu no m'has de dir com

haig de ser. L'antirecomanació—és com que tinc moltes antirecomanacions, però també que tinc personatges que ressono més i menys, sobretot a nivell de dol i patiment. Per tant, tampoc ho tinc molt clar, però crec que de la sèrie 'Skam', la versió espanyola, trobo que la relació de Tamara i—no ho recordo. Una d'elles tenia TLP, no pel fet de ser queer tenia TLP... Però en comptes de fixar-se en la persona i acceptar tenir aquesta malaltia com la pot tenir qualsevol, es fixava només en el drama de la relació, com dient "mira, una relació queer encara és més dramàtica que una relació heterosexual". Per mi això seria l'antirecomanació.

Víctor [00:49:22] Que bé que sortim d'aquí amb una llista de coses a veure i coses que potser... ens les podem estalviar.

AL-V [00:49:27] Tot i que també dóna ganes de veure-les per morbo, per hate watching.

Víctor [00:49:32] Molt bé, AL-V, ja que estàs parlant, quines són les teves? La teva recomanació i antirecomanació.

AL-V [00:49:37] Aniré molt ràpid perquè en tinc més d'una i llavors intentaré englobar-ho tot. Com a recomanació, així com una mica per sentir-nos bé i per dir "Vale, este es el futuro que queremos", diria la sèrie australiana 'Heartbreak High', que després de trenta anys l'han reformulat. I hi ha un personatge obertament queer, la més persona més segura i més increïble, i no rep violència directament per això. Ningú la deixa de banda per això, i crec que és una mica l'exemple que necessitem ara, o almenys necessita la jovenalla. I l'altre és para llorar, ja, però és que és increïble. He recordat la pel·lícula 'Nomadland', del 2020, que la veritat és que jo recordo només plorar moltíssim al cinema, moltíssim, no poder parar de plorar. I tot i que no és una pel·lícula directament de temàtica queer, sí que hi han uns personatges de la tercera edat, gent gran queer, que recordo molt com pensar des d'unes famílies noves, des d'unes famílies queer. I era molt bonic, em va obrir molt la ment. Com antirecomanació, anava a no tant per la gent que ens escolti "no veas esto", ho diré diferent. Li diré al directores i productores que seran cishetero que parin de parlar de nosaltres. Ja està. Si vols, vols parlar de nosaltres, molt bé, apartes i deixes que una directora del col·lectiu ho faci, perquè estoy un poco de maricones enamorado de un futbolista que al final también es maricón. I quin drama! No, no, hi ha dos futbolistes maricones a tot l'Estat espanyol. Doncs no necessito aquesta representació trescentes vegades. Així que, si us plau, directors, no. No és la vostra història.

Víctor [00:51:30] Ara m'he imaginat d'aquí quaranta anys ple de futbolistes gais dient "¡jolín, es que no teníem representació".

AL-V [00:51:36] ¡AL-V dijo en un podcast que no podíamos existir!

Víctor [00:51:41] Molt bé, doncs tanquem amb tu Rafa.

Rafael [00:51:45] Recomana i antirecomana. Recomana... Yo quería hablar, no de un ejemplo concreto, si no de un fenómeno, de la lluvia fina. Porque a veces nos centramos con estos grandes personajes que nos impactan, pero también es importante rescatar esos pequeños personajes que están alrededor, que no tienen mucha importancia en la narrativa, en el hilo argumental de la serie. Pero que están ahí. Se me ocurre uno reciente, en la serie esta 'Miércoles'. Hay un personaje secundario que es el chico de las abejas, no me acuerdo como se llama, que le gustan las abejas y todo esto. Tiene dos madres, que aparecen ahí que van a buscarlo al hospital. Y esto... Sirve. ¿Para

qué sirve? Para contrarestar esta idea del 'bury your gays' o 'dead lesbian syndrome'. Son ejemplos de vida, de vidas que existen, que están presentes, que viven y se viven des de la cotidianidad. Esto es muy importante, que a parte de personajes protagonistas, importantes, con impacto directo, también existan estas pequeñas gotes que están ahí alrededor.

AL-V [00:53:06] Me parece superinteresante que esto también podría ser una antirecomendación. ¿Estáis poniendo estos personajes para cumplir una cuota?

Rafael [00:53:15] Podría ser visto así, però también—Tiene las dos lecturas.

AL-V [00:53:20] Clar, es que no tenemos tiempo pero aquí hay un debate...

Rafael [00:53:20] Pero es importante que lo comentas, por todo esto de las cuotas, y el queerbaiting...

AL-V [00:53:27] Es que es como "aaah, sí, sí había un personaje"... ¿Pero tenía importancia? ¿Sabíamos de su existencia?

Rafael [00:53:34] No, no nos acordamos. Pero el hecho de que estén ahí también va haciendo una lluvia fina que es importante que esté ahí. Entiendo la crítica, però creo que es importante que estén ahí.

Víctor [00:53:47] La polèmica de 'The Last of Us', que hi ha aquest capítol, molt Brokeback Mountain, que no no afecta a la trama i que ha estat un escàndol per tota la gent conservadora que s'està menjant amb papates una sèrie mainstream i que s'ha de menjar un capítol que no afecta a la trama mini Brokeback Mountain, allà al mig... Vull dir que sí, que tenen sempre un component quota però si segueixen molestant, és que a l'hora de la veritat segueixen irritant és per què son necessaris, no?.

Rafael [00:54:07] Esta lluvia fina también se criticó mucho en 'Star Wars', que siempre prometían una trama LGBT y al final la introdujeron con dos personajes que se besan después de ganar una batalla. ¿Qué pasa con esta trama? Que simplemente cuando la vayan a distribuir a países que no acepten este tipo de tramas, cortar ese segundo y lo puedes seguir distribuyendo. Entiendo tu crítica por este tipo de mecanismos, que lo eliminan y no pasa nada. Pero también creo que son interesantes porque en cierto modo, vaya permeando la existencia, que están ahí, que estamos ahí. Esto era la recomanació. También se me ocurre el ejemplo de 'Heartstopper'. Es una serie naif, que se puede analizar desde muchas perspectivas, pero también necesitamos series sin problemas, series de alegría, de esperanza, de futuro... Tienen que estar ahí. A veces llegamos a casa cansados y nos apetece distraernos, algo fácil. Al final los productos de ficción los consumimos por entretenimiento. Muchas veces tienen que cumplir esta función, un caramelo fácil. Y luego, como antirecomendación se me ocurre un ejemplo reciente, 'House of Dragons'. Cuidado, spoiler. Hay una pareja de hombres y a uno lo asesinan de forma brutal, le destrozan la cara, es muy sádico, muy violento... Es un ejemplo más del 'bury your gays'. No es necesario. Estamos en el 2022, ¿es necesario? Hace falta gente LGBT detrás de la producción que diga "ya basta".

AL-V [00:56:22] Estamos hablando de una de las series más sangrientas... Y el que sobrevive—es un spoiler, un personaje del colectivo, y lo mandan fuera.

Víctor [00:56:42] Molt bé. Fins aquí el programa d'avui. Moltíssimes gràcies a totes per ser-hi aquí, amb nosaltres.

Totis [00:56:48] A tu, moltes gràcies!

Víctor [00:56:50] Aprofitem per a recordar a totis les oients que en la web trobareu totes les referències fetes durant aquest episodi, això ajuda molt la veritat! Recursos addicionals, playlist i altres cosetes. Això ha estat l'episodi 3 de Retrats Intermitents. Un podcast de representació LGTBIQA+ realitzat en el marc del projecte Recerca I+D+i LGTBI Pantallas, gràcies al finançament de la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació, mitjançant la convocatòria Joan Oró d'ajuts per al foment de la cultura científica a Catalunya. Ens despedim amb la mateixa cançó amb la que hem arrencat. Aquesta és la meva! 'Filles de joie', de Stromae, pel seu videoclip sobretot. En un país de ciència ficció, del futur, es plora la mort d'una treballadora sexual amb les seves col·legues. I crec que a mi m'ajuda a pensar en aquesta idea de funeral especulatiu. És a dir, que si hem de pensar el dol com una potència, sigui des de la ficció i no des de la violència en la nostra quotidianitat. Així que ens acomiadem amb aquest lament de l'Stromae. Adéu!

Música [00:57:53] [Sona 'Filles de joie', de Stromae]

Careta [00:58:02] Retrats Intermitents, un podcast al voltant de la representació LGTBIQA+ als mitjans audiovisuals.

Música [00:58:10] [Sona 'Filles de joie', de Stromae].